

Mededelingenkrant

Historische Vereniging Zwijndrecht

19e jaargang • nummer 2 (71) • juni 2022

Van de voorzitter a.i.

Beste leden,

Inmiddels zijn we al weer halverwege het jaar 2022. We kunnen wel stellen dat de wereld helemaal op zijn kop staat. Ook bij ons is er in de afgelopen periode ontzettend veel gebeurd. Op 23 maart hadden we voor het eerst sinds 2019 weer een Algemene Ledenvergadering. Onder het toezicht van 26 leden lichtte het bestuur het gevoerde beleid van het afgelopen jaar toe. Belangrijkste conclusie van dit verhaal was dat de vereniging ruim twee jaar lang door corona in haar greep gehouden is. De Vergulde Swaen moest diverse keren voor langere periodes de deuren sluiten, activiteiten werden uitgesteld en sommige zelfs afgesteld. Leden en vrijwilligers zegden op of kwamen niet meer. Regelmatig stonden we dan ook met de handen in het haar. Toch gloort er inmiddels licht aan de horizon. In 2022 wil het bestuur vernieuwen en meer digitaal worden. De eerste aanzetten daarvoor zijn inmiddels gegeven, zoals u verderop in dit blad kunt lezen. De avond werd afgesloten met een drankje in de gelagkamer. Wat was het fijn om zoveel mensen weer in één ruimte te mogen begroeten en toe te spreken!

Precies een maand later maakte de voorzitter Kees Klootwijk bekend dat hij wegens gezondheidsredenen uit het bestuur van zowel de Historische Vereniging als de stichting De Vergulde Swaen stapte. Met als devies *rustiger aan doen* heeft Kees besloten om zich voornamelijk op de WIR (Werkgroep Inventarisatie en Registratie), zijn eerste passie, te richten. Via deze weg willen wij hem dan ook hartelijk danken voor zijn voorzitterschap in de afgelopen jaren. Het was geen gemakkelijke opgave. Na het onverwachte overlijden van Jan van Dalen (eind 2017) durfde Kees het aan om het stokje over te nemen, zonder dat er sprake was van enige vorm van overdracht. Daarvoor nemen wij dan ook onze hoed af. Uiteraard heeft dat wel tot de nodige problemen geleid. Maurice de Jongh neemt tijdelijk (tot aan de volgende ALV) de voorzitterstaken over. Hij heeft Kees Popijus bereid gevonden om als secretaris toe te treden. Zijn kennis over de vereniging en de contacten in de Zwijndrechtse samenleving zullen een mooie toevoeging aan het bestuur zijn. Zowel de Historische Vereniging als de Stichting De Vergulde Swaen zijn nog op zoek naar nieuwe bestuursleden, dus meldt u aan!

Een grote zorg, die wij op dit moment hebben, is de enorme stijging

van de papierprijs. Dit betekent dat zowel onze mededelingenkranten als de Swindregt Were's veel duurder uit zullen vallen dan wij eerder hebben geraamd. Ook staat de publicatie van Historisch Zwijndrecht – deel II onder druk, evenals de Canon van de Zwijndrechtse Waard. Binnen het bestuur zoeken wij dan ook naar oplossingen. Wellicht toch overstappen op een digitale krant? Naar aanleiding van mijn vorige oproep voor een digitale (tussentijdse) krant, ter aanvulling van de officiële editie, heb ik welgeteld zes aanmeldingen gehad, dus daarvoor loopt het op dit moment nog zeker niet storm. Ook het feit dat ruim een derde deel van de leden (ruim 200 personen!!!) geen e-mailadres aan ons heeft opgegeven, lijkt hierop te wijzen. Toch hoor ik graag hoe u hierover denkt?

Tot slot een korte vooruitblik. We gaan immers alweer bijna de zomer in. Dit betekent dat de deuren van De Vergulde Swaen vanaf woensdag 13 juli t/m woensdag 31 augustus gesloten zijn. Voor die tijd bent u van harte welkom voor een kop koffie of een goed gesprek.

Ik wens iedereen een mooie zomer toe!

Maurice de Jongh,

Voorzitter Historische Vereniging Zwijndrecht, a.i.

EXPOSITIE NIEUWS.

Veertig jaar geleden, op 15 juni 1982, werd in zaal 't Hoff aan de Lindtsebenedendijk de Historische Vereniging Zwijndrecht opgericht. De oorsprong van de HVZ lag bij de reeds bestaande werkgroep *Museum Oud-Zwijndrecht*. Deze was weer ontstaan vanuit de Zwijndrechtse Raad voor Cultuur en Recreatie, die destijds tentoonstellingen inrichtte in *Museum op Zolder*, boven de openbare bibliotheek in de Anjerstraat.

De statuten van de vereniging vermelden als doel:

1. *Het wekken van belangstelling voor, verbreiding van kennis over, en bestudering van de geschiedenis van Zwijndrecht en omstreken;*
2. *Het bijeenbrengen van documentatie betrekking hebbend op- en het verzamelen, in stand houden en beheren van voorwerpen, in de ruimste zin van het woord, verband houdend met de geschiedenis van Zwijndrecht en*

vervolg van vorige pagina.

omstreken, zoals onder meer: schilderijen, prenten, foto's, kostuums en curiosa;

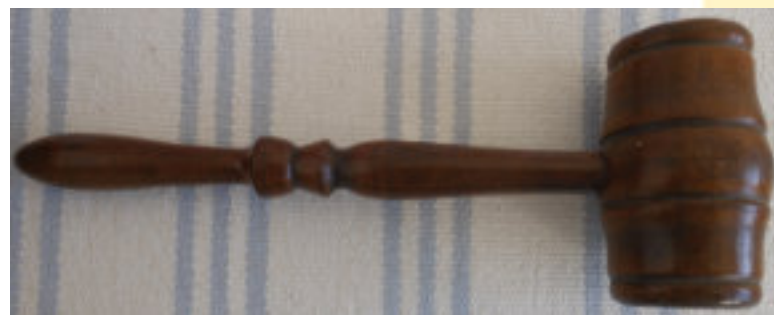
3. *Het ijveren voor het behoud van historisch interessante elementen in dorp en landschap van Zwijndrecht. Het belangrijkste werk vindt plaats binnen de zogenaamde interessegroepen, bestaande uit leden met een gelijk gerichte belangstelling. De volgende groepen functioneren: - prenten, foto's en oude ansichten; - archeologie; - oude voorwerpen; - stamboonderzoek (genealogie); - topografie (in wording) en vervolgens wordt ruimte geboden aan elke activiteit, welke overeenstemt met de doelstelling. Er worden tentoonstellingen en lezingen over historische onderwerpen gehouden. Naast een tijdschrift, waarin historische feiten en gebeurtenissen worden gepubliceerd wordt via een mededelingenblad informatie over de vereniging verstrekt aan de leden.*

Het streven van onze huidige vereniging beantwoordt veertig jaar later nog steeds aan datzelfde doel. Ook bieden we onze leden twee maal per jaar het periodiek Swindregt Were aan en verschijnt de Mededelingenkrant drie à vier keer per jaar.

Ruim twintig jaar geleden vonden we na vele omzwervingen in De Vergulde Swaen onze vaste stek. En nu laten we vol trots onze,

in de loop van de tijd, verzamelde schatten zien in de tentoonstelling 40 JAAR HVZ. Inmiddels zijn we alle archieven aan het doorspitten en we hebben al fantastisch materiaal gevonden. Toch willen we via deze weg ook een oproep doen aan oud-(bestuurs)leden: Heeft u nog materiaal dat de moeite waard is om te exposeren? Neemt u dan vooral contact op met Klazien Odekerken (klazien@odekerken.net).

Na de vakantie bent u vanaf zaterdag 3 september 2022 van harte welkom bij deze jubileum expositie.

Onder meer is de voorzittershamer te bezichtigen bij de expositie 40 jaar HVZ.

Genealogie

Deze keer in de rubriek *Genealogie* een stamreeks van de bekende schoenmakersfamilie Van Neutegem. Verschillende familieleden hadden een schoenenzaak op de Ringdijk en later in de Passage. Deze familie vormt een duidelijk voorbeeld dat een beroep generaties lang van vader op zoon kon worden doorgegeven.

I. Leendert van Neutegem, schoenmaker, wonende te 's-Gravendeel (ZH), is overleden op dinsdag 24 december 1805 te Strijen (ZH). Leendert was gehuwd met Marrigje Visser. Zij kregen ten minste één kind.

II. Hugo van Neutegem, schoenmaker, wonende te Spijk (GD), is geboren in 1802, is overleden op zondag 18 november 1838 te Spijk (GD). Hugo werd 36 jaar. Hugo was gehuwd met Wijntje Bos. Van Hugo en Wijntje zijn twee kinderen bekend.

III. Leendert Karel van Neutegem, schoenmaker, wonende te Strijen (ZH) en Zwijndrecht (ZH), is geboren op maandag 1 april 1833 te Spijk (GD) en is overleden op dinsdag 20 juni 1899 te Zwijndrecht (ZH). Leendert trouwde op vrijdag 14 maart 1862

te Zwijndrecht (ZH) op 28-jarige leeftijd met de 22-jarige Aantje Donselaar. Van Leendert en Aantje zijn zes kinderen bekend.

IV. Hugo Johannes van Neutegem, schoenmaker, wonende te Zwijndrecht (ZH), is geboren op donderdag 28 mei 1863 te Zwijndrecht (ZH) en is overleden op zondag 7 november 1943 te Zwijndrecht (ZH) aan de Ringdijk 102. Hugo trouwde op donderdag 9 augustus 1900 te Zwijndrecht met Johanna de Mol. Zij kregen ten minste acht kinderen.

V. Hugo Johannes van Neutegem, schoenmaker, is geboren op donderdag 9 maart 1905 te Zwijndrecht (ZH) en is overleden op maandag 8 oktober 1979. Hugo was gehuwd met Martina B. de Haan. Johannes van Neutegem, een broer van Hugo, is ook aan de winkel verbonden.

VI. Een zoon van Johannes, eveneens Hugo geheten, neemt de zaak in de Passage uiteindelijk over en blijft hier aan verbonden tot aan de verkoop in 1996. Zo komt een einde aan (ten minste) zes generaties schoenmakers.

Nieuw scherm

Tijdens de Algemene Ledenvergadering kondigden we al aan dat we graag een aantal zaken willen moderniseren. Door corona werd het ons eens te meer duidelijk dat de leden, maar ook de geschiedenislijfhebbers, nauwelijks bij ons terecht konden. Door een aantal vernieuwingen door te voeren, willen wij dan ook de leden beter kunnen bereiken. In het vorige jaar hebben wij een grote schenking gehad van één lid en we wilden met dit bedrag graag iets bijzonders doen. We hebben dan ook besloten om de schenking te gebruiken voor die vernieuwingen. En een eerste aanzet is inmiddels gedaan! Wie zich wel eens op de zolder begeeft, heeft ongetwijfeld zijn hoofd wel eens gestoten aan de enorme projector die onder een balk hangt. Dit apparaat hangt er

al zolang wij in de Vergulde Swaen huizen en wordt voornamelijk gebruikt tijdens lezingen. Uiteraard hoort daar ook het *scherm* bij; een rolgordijn dat dient als medium voor de presentaties. Wij kunnen u met trots vertellen dat wij inmiddels de projector en het scherm hebben vervangen door een nieuw 75-inchscherm, dat is voorzien van de nieuwste snuffjes. Na onder meer een bezoek aan een basisschool, waar deze schermen dagelijks gebruikt worden, en een bezoek aan JBS-multimedia in Barendrecht is onze keuze uiteindelijk op dit scherm gevallen. Daarmee kunnen we vanaf heden de lezingen en andere zakelijke bijeenkomsten nog beter faciliteren. Tijdens de ALV konden we de nieuwe aanwinst dan ook gelijk aan de leden laten zien.

Nieuwe aanwinsten

In de afgelopen periode hebben we weer een aantal nieuwe objecten gekregen van verschillende gulle gevers, die wij bij deze aan u willen presenteren. Allereerst kregen wij bijna gelijktijdig twee aanbiedingen van boekwerken van de Zwijndrechtse schrijver Willem Schippers. Onder meer C. Hoogendijk, auteur van het boek *Willem Schippers (1867-1954). Een leven tussen pen en smidshamer*, bood zijn collectie aan. Aangezien wij zelf al een behoorlijk aantal boeken hebben van Willem Schippers, hebben we van hem een zevental boeken ontvangen die wij nog niet in ons bezit hadden. Onder meer gaat het om *De Pleegzoon van de*

Boekennieuws

**Blijvend in prijs verlaagd:
Burgemeester de Bruinelaan**
Nu voor maar **12,50** euro
Zolang de voorraad strekt.

**P. Bakker - Korte beschrijving
van mijn familie**

Mijn vader is in 1911 achter de bloemenwinkel op de Ringdijk in Zwijndrecht geboren. Vanuit Budapest kwam mijn moeder als meisje in 1920 bij een familie in Dordrecht terecht. Mijn ouders trouwden in 1944 en verhuisden naar Amsterdam. Over de directe familieleden schreef ik het boekje *Korte beschrijving van mijn familie*. Voor sommigen buiten de directe familiekring is deze korte geschiedenis mogelijk ook interessant. Het boekje is gratis te downloaden op www.pieterbakker.eu. Een papieren uitgave is voor 10 euro (excl. 3,84 euro portokosten) telefonisch op nummer 0517-531583 of per mail op contact@pieterbakker.eu bij de auteur te bestellen.

ketellapper, De stem des bloeds en De stroper. Wij zijn de heer Hoogendijk zeer dankbaar voor deze schenking, omdat onze collectie nu nagenoeg compleet is!

Een andere schenking betreft een schilderij met een behoorlijke omvang, geschilderd in de stijl van het realisme. Het is een bijzonder tafereel. We kijken vanaf de waterkant op het Zomerlust en het Veerplein. Daarachter verrijzen twee grote molens. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het om de korenmolen de Hoop en daarachter de rijstpelmolen de Rosenberg. Wat het schilderij vooral bijzonder maakt, is het feit dat er nauwelijks beeldmateriaal van de korenmolen te vinden is. Nu dus wel! Helaas heeft de schilder het werk niet gesigneerd, waardoor het moeilijker is de herkomst te achterhalen. Volgens de schenker, de heer Van Neutegem, telg van de bekende schoenmakersfamilie in Zwijndrecht, is de maker Simon Cornelis van Nugteren (1883-1918). Van deze familie zijn verschillende kunstschilders bekend, hoewel zij hier nooit hun beroep van maakten. Johannes van Nugteren (1875-1954), die in zowel in het Dordrechts Museum in 1904 als bij het tekengenootschap Pictura zijn werk tentoon mocht stellen, was hiervan de bekendste. Maar zijn jongere broer Simon Cornelis schilderde ook. Omdat het doek via vererving doorging van de familie Staat (Simon was getrouwd met Hester Staat) naar de familie Bezemer en uiteindelijk dus terecht kwam bij de familie Van Neutegem, achten wij de kans groot dat deze Simon Cornelis de schilder is. We weten dat hij in 1918 gestorven is ten gevolge van de Spaanse Griep. Het doek moet dus vóór 1918 geschilderd zijn. Wij zijn uiteraard erg blij met deze nieuwe aanwinst! Wij willen de heer Van Neutegem dan ook hartelijk bedanken!

P. Engelbert - Stamlijn Groote Lindt

Bovenop de Lindtsedijk ligt een bijzondere goederenspoorweg: de stamlijn Groote Lindt. Hij is maar een paar kilometer lang en aangelegd door de gemeente Zwijndrecht. De opening vond plaats eind 1896.

Veel van het kleinschalige goederenvervoer in Nederland is al lang geleden verdwenen. Maar de lijn naar Groote Lindt heeft de saneringsgolf overleefd en wordt nog steeds gebruikt, zij het zeer incidenteel. De trein rijdt alleen nog op woensdagmiddagen naar de buizenopslag van Van Leeuwen.

Eind 2021 bereikte de spoorlijn de respectabele leeftijd van 125 jaar. Voor Paul Engelbert was dat aanleiding om een boek samen te stellen over de geschiedenis van de stamlijn Groote Lindt.

De rol van de gemeente is opmerkelijk. Zij legde de lijn aan en liet de exploitatie over aan de spoorwegen. Deze publicatie biedt een uniek inkijkje in wat daar allemaal bij komt kijken. Dit gebeurt aan de hand van de vele bewaard gebleven originele brieven, rapporten, verslagen en tekeningen. Zowel de kant van de gemeente als de kant van de spoorwegen wordt op basis van archiefstukken belicht.

Alle uitbreidingen worden chronologisch en in aparte hoofdstukken beschreven en de vervoerscijfers en financiële resultaten van het gemeentelijke Raccordementsbedrijf komen uitgebreid aan bod. Het verhaal komt tot leven dankzij ruim honderd foto's, historische documenten, tekeningen en grafieken. Ook de Historische Vereniging heeft een bijdrage geleverd. Het boek is uitgegeven door Lycka Till (lyckatill.nl). Het boek is verkrijgbaar bij Boekhandel Hyperion voor een bedrag van 39,90 euro.

Afscheid Bert en Ank Leusink

Een bijzonder agendapunt op de Algemene Ledenvergadering van de HVZ op 23 maart 2022 was het officiële afscheid van Bert en Ank. Aan hen werd een unieke decoratie uitgereikt. Beiden ontvingen het *Zwaantje*, dat alleen bij uitzonderlijke verdiensten wordt opgespeld.

Meer dan twintig jaar hebben Bert en Ank ervoor gezorgd dat De Swaen drie dagen in de week open kon. De samenstelling van de roosters kostte heel wat hoofdbrekens.

Ook heeft Bert veel tijd opgeofferd op de momenten dat er onvoldoende bezetting was. Hij kwam gewoon terug van zijn vakantieadres om de lege plek in te vullen. Ank zorgde ervoor dat er voldoende vrijwilligers waren bij de bediening van feestjes en hielp bij de voorbereiding daarvan.

Werkelijk een uniek stel. Heel veel dank voor jullie inzet.

We zullen jullie missen.

*Namens de Stichting Vergulde Swaen,
Clement Blacquièrè.*

Kees Klootwijk overhandigt het Zwaantje aan Bert en Ank Leusink

Tentoonstelling 101 jaar gereformeerde kerk van Zwijndrecht-Groote Lindt

Het is 6 maart 1921. De oprichting van de Gereformeerde kerk van Zwijndrecht Groote Lindt is een feit. Na lang lobbywerk bij zowel de landelijke kerkorganen als bij de Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht krijgt men toestemming voor de oprichting van een eigen kerk. En dat was best bijzonder omdat er al een Gereformeerde Kerk in Zwijndrecht was. Op 11 maart 1921 was er de eerste kerkenraadsvergadering ten huize van voorganger H. Ormel en op 30 juni 1922 werd de eerste kerkdienst gehouden in een eigen kerk, het houten kerkje. Na de Tweede Wereldoorlog werden door een groeiend bevolkingsaantal nieuwe kerken opgericht. Eerst kwam de Ichtuskerk (1964) gevolgd door de Burcht (1974). Door krimp van het aantal kerkgangers werd eerstgenoemde uiteindelijk afgestoten, terwijl de tweede in 2002 werd vervangen door de huidige Develhof.

Alle hoogtepunten van de geschiedenis van 101 jaar gereformeerde kerk Zwijndrecht-Groote Lindt, zijn vanaf heden te bezichtigen in de Develhof in een expositie. Naast foto's en archiefmateriaal is er bijvoorbeeld ook een maquette van het eerste houten kerkje te zien. Ook komt er later dit jaar nog een jubileumboek uit. Loopt u dus vooral een keer naar binnen op zondagen na de kerkdienst!

Vergeet u niet de contributie te betalen?

Geachte leden,
van de penningmeester heb ik vernomen dat veel leden hun contributie voor 2022 nog niet hebben voldaan. Indien dit ook voor u geldt, zou u dit dan voor 1 juli willen doen?

*Namens de penningmeester,
hartelijk dank.*

Colofon

De Vergulde Swaen Mededelingenkrant is een uitgave van, voor en door leden van de Historische Vereniging en vrijwilligers die zich inzetten voor de Oudheidkamer. Verschijnt (minstens) 3x per jaar. Overname van tekst en beeld is alleen toegestaan met bronvermelding. Aan de publicaties in deze krant kunnen geen rechten worden ontleend.

ISSN: 1571 - 9766. Oplage: 675 exemplaren. Kopij inleveren voor volgende uitgave: uiterlijk 1 september 2022.

Redactieadres (en secretariaat): Rotterdamseweg 55, 3332 AC Zwijndrecht of via e-mail: pr@swaen.org. De Vergulde Swaen is geopend elke woensdag en zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur en 's zondagsmiddags van 14.00 tot 17.00 uur. Informatie via e-mail: info@swaen.org of telefoon 078 - 612 56 81.

Reserveringen uitsluitend telefonisch (tijdens openingsuren).